

Cem Kalender'in Çürüme'sine Bir Bakış Denemesi

"Uyan anne uyan, bir filmin içinde değiliz, bir roman konusu değiliz, uzak zamanlara ait kötü bir hikâye, masal, efsane, her neyse onlar da değiliz... Biz bunları yaşadık, çırılçıplak hakikat bu. Bunları dinlemeye dayanabilir misin?"

Klan, Zamanın Unutkan Koynunda, Kayıp Gergedanlar, Mezarın Mavisini başlıklı romanlarıyla tanıdığımız Cem Kalender'in yeni romanı "Çürüme" temelde Palu ailesi üzerinden toplumsal çürümeye dair çarpıcı kesitler sunan roman olarak okurlarına ulaşıyor. Başüstü Mahallesi'nin içine kapalı, kendi halinde, mütevazı yüzünü Tanrı'ya dönmüş Oğun Apartmanı'na içgüveyi olarak gelen Siddık her şeyi geri dönmez bir biçimde değiştirecektir. Özellikle Siddık'ın izinde bir anti-kahramanı çözümlenmek ve irdelenmek de mümkündür bu bağlamda.

otoriterlik gibi kavramların değersizleşmesi, onların önemsiz olduğu anlamına gelmez. Bu nedenle anti-toplumsallaşma, hiçleşme ve değersizleşmeyi mevcut koşullar içinde değerlendirmek önemlidir.

Batu, Doğu-Batı çatışmasını dengeleyerek kendisine bağlı mutlak bir denge kurmuştur. Ancak bu üstünlüğü korumak için her türlü değişimi, değeri ve ilkeyi reddeden bir tutum benimsemiştir. Bu tutum, bilinç düzeyinde belirsiz bir gelecek ve çöküşü kitle kültür endüstrisi aracılığıyla oluşturmaya, aktarmaya ve yaymaya çalışmaktadır. Sosyoloji düzeyinde doğrudan sorunlardan ve bilinçlenmeden vazgeçmesi, anti-toplumsal bilinçlenme ve toplum anlayışının sanat, edebiyat ve özellikle sinema aracılığıyla gelişmesine yol açmıştır.

Anti-Kahraman İdeolojisi: Modernliği Hiçleştiren Bir İşlev

Anti-kahraman ideolojisi, modernliğin sınırlarına gelindiğinde yeni bir aşama, çözüm olmadan modernliği hiçleştiren ve değersizleştiren bir işlev görmektedir. Bu durum, Batı için kendi üstünlüğünü koruma anlamına gelirken, genel olarak uygarlık tarihi açısından tahrip edici bir dönüştürme işareti olarak kabul edilir. Bu ideoloji, verili düzenin dışında kendine var edecek koşullara ve gelişmelere sahip değildir. Toplumsal düzeyde değersizleşmeyi ve ilkesizliği savunarak yeni toplumsal dayanak ve bilinç oluşturmada zaafını göstermektedir.

Ancak anti-kahraman ideolojisi, verili düzenin içinde kendini tamamlamaktadır. Yöneten-yönetilen uyumunu oluşturarak farklılık ve bü-

tünlüğü sağlamaktadır. Bu ideoloji, özellikle 1980-90 sonrasında kitle iletişim teknolojisinin desteğiyle edebiyat ve sinema aracılığıyla gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. Sovyetler Birliği'nin tasfiyesi sonrasında, modern düzenin değerleri sınırlarına geldiğinde, anti-kahraman için yeni bir alan açılmıştı.

Anti-Kahramanın Siyasi ve Toplumsal Etkileri:

Anne-oğul ve baba-oğul ilişkilerinin ayrı ayrı değerlendirildiği romanda, bu ilişkilerin toplumsal çürümeyle nasıl iç içe geçtiği detaylı bir şekilde inceleniyor. Palu ailesinin hikayesi, aile içindeki çatışmaların ve çürümenin nasıl birbirini beslediğini gösteriyor.

Yapıtın erkek karakterlerinin yoğunluğu tam da hegemonik erkeklik ve bir anlamda etnosantrizm düzleminde bugünün şiddet sarmalını daha sık tartıştığımız gerçeği ışığında toplumdaki çürümenin erkeklikle sıkça ilişkilendirilmesine daha fazla gerekçe oluşturabiliyor üstelik. Etnosentrik bireyler diğer sosyal toplulukları kendi sahip oldukları gibi görüyorlar.

Erinç Büyükaşık

ğu belirli etnik grup veya kültüre göre özellikle dil, yaşayış, adet ve dine göre değerlendirilmemiş gerektiğini ve bu etnik ayrımlar ve alt ayrıştırmalar her bir etnikliğin kendi benzersiz kültürel kimliğinin tanımlanmasına hizmet ettiğini de ifade edersek etnosantrik ve hegemonik cinsiyet kimliklerinin uç noktalarda çatışmalara neden olabileceği de aşikardır. Siyasi bağdaşmazlıklar, savaş, terörizm ve hatta soykırımlarla sonuçlanabilecek bu çatışma en küçük ölçekte ailenin çürümesinin aslında daha büyük toplamlar için de söz konusu olduğunu da ortaya koymaktadır. Güçlü erkekliğin romandaki temsili bu açıdan Siddık'ta görülebilmek mümkündür. Ancak, yazarın belirttiği gibi, romanda tek iyi karakter olan Kevser, bu genellemede istisna oluşturmakta ve güçlü bir karakter olarak öne çıkmaktadır.

"Çürüme", Cem Kalender'in toplumsal çürüme ve insan doğasının karmaşıklığına dair güçlü bir eleştiri sunan çağdaş bir romanı olarak okuyucuların karşısına çıkıyor.

Cem Kalender

SÖZE DÜŞEN

BENİMLE OYNAR MISIN?

Bu sayıda tanıtacağımız kitap, hepimizin okul çağlarında yaşadığı zorbalıklardan söz ediyor.

Claude Stanké'nin yazdığı, Barroux'nun resimleriyle eşlik ettiği "Yeter Artık!" akran zorbalığı üzerine hassasiyetle kaleme alınmış, samimi bir hikâye.

"Küçük kurt yatağından çıkmak istemiyordu çünkü okula gitmek istemiyordu. Hatta okula bir daha adımını dahi atmak istemiyordu. Yine de bütün küçük kurtlar gibi onun da okula gitmesi gerekiyordu. Doğrusu okul arkadaşları ona pek nazik davranmıyordu, bu da küçük kurtu çok ama çok üzüyordu. İçinden onlara "Yeter artık!" demek geçiyordu."

Yeter Artık
Claude STANKE
YKY

"Sıkı can iyidir, kolay kolay çıkmaz" derlerdi çocukken canımız sıkıldığında. Çocukken can dediğimiz o kadar da fazla sıkılmıyordu oysa.

Büyüdük, büyüdük çünkü insan büyümekten ibaret bir varlık, bir de büyüdükçe küçülmekten...

Büyüdük ve asıl o zaman başladık canımız sıkılmaya. Belki de her sıkıldığımızda değil de her güçlü olduğumuzda, duyup de ağlamadığımızda, kaybedip de yılmadığımızda söyleselerdi bu lafı. Belki o zaman bu kadar çok sıkılmazdık da kaybettiğimiz zamanlar, canımız sıkıdır, sağlamdır, kolay kolay bir şey olmaz deyip umudumuzu dürter devam ederdik yaşamaya.

Çocuk olmak zordu, büyümek zordu, yetişkin, koca bir insan olmak en zoru oldu. Düşünce

kimse elini vermez oldu, geçecek geçti, demez oldu kimse. Düşük kaç kere, düşüğümüz yerlerde kaldık.

Yanlış yaptık çoğunlukla, olsun, demedi kimse. Olsun, olur bazen, olur o kadar demedi hiç kimse. Biz kendimize bile diyemedik ki. Bir olsunu çok gördük. Oysa sahip olduğumuz tek şey, şu kendimiz dediğimiz şey değil de ne?

Çocuklar doğurduk kendi çocukluğumuzu yaşayamadan. Kendi çocukluğumu yaşayamayan insanların çocuklarıyla dolu dünyaya mahkûm olduk. Mahkûm ettik kendimizi.

Erkenden büyümek zorunda kaldı çocukluk.

Şimdi ben çocukluğuma bir şarkı söylemek istiyorum, "Su olsun, ateş olsun/ Göklerdeki güneş olsun /Konuşmasam

taş olsam /Yine de oynar mısın benimle? / Sus olsam, kusur olsam / Ağzıdaki küfür olsam / Doğuştan esir olsam / Yine de benimle oynar mısın?"

Sevgili kendim, çocukluğum, yetişkinliğim, hata yapan yanım, güzellikler yaratanım, sen, yani ben, benimle oynar mısın? Kim bilir kimler kırdı seni, nelerden kaçtın, nelerden bıktın, nelere üzüldün, nelere ağladın? Senle yağmurlara kaçalım mı, bulutlara bakalım mı? Mısır patlatalım mı hatta? Her mısır tanesini bir şeye benzetelim mi yemeden önce? Kuzulara, kedilere veya ejderhalara mesela...

Lütfen oyna benimle, oyna çünkü hayattaki en güzel şey oyunlar oynamak ve gülmek pervasızca, fütursuzca...

Sevgili okuyucu, benimle oy-

Olmayan Ülke

Nergis Selil

nar mısın? Düşersen elini verir misin? Hiç değilse kendine mısır patlatır mısın?

DEVLETİN GÖREVİ HALKI CENNETE GÖNDERMEK MİDİR?

Nayim GÜL
Eğitimci ve Araştırmacı Yazar

Avcı toplayıcı toplumdaki sınıflı topluma, pagan tanrılardan insan tanrılara geçiş süreciyle birlikte klanların küçük pagan tanrıları, küçük toprakları ve klan içinde "birlikte üretip adil bölüşme" gelenekleri de yok oldu. Kültleşen feodal monarşiler, saray çevresinde kurdukları barbarlık düzenini inançsal anlamda da yücelttiler. Yaşamları emre amade olmakla sınırlanmış yurttaşları

değersizleştirdiler. Halkı köleleştirip egemenler hukukunu dinler üzerinden pekiştirdiler. Bu nedenlerle ilk şehir devletlerinde yurttaş haklarının "kutsallaştırılmış" efendilere transfer edildiği, kölecî feodal bir yapı egemen oldu. İlk toplu yaşamı kuran toplumlar üzerindeki gelenekselleştirilen pagan dinler; tarih boyunca kral tanrıların, ruhban sınıfının ve zengin tüccarların isteğine göre biçimlendi. Sümerlerin sınıf kültürüne dayalı yönetim biçimi, Sümerler yıkıldıktan sonra İbrani toplumları olan Akat,

Asur ve Babiller aracılığıyla semavi dinlere aktarıldı.

Gücü elinde toplayan Yahudi elitleri, Bizans, Selçuklu, Osmanlı statükoları da tek tanrılı dinlerin toplumun kontrol edilmesi ve yönlendirilmesindeki "kullanım potansiyelini" keşfetmekte gecikmediler. Babil Sürgünü'nden kurtulur kurtulmaz örgütlenmek için şair ve yazar Esdras (Üzeyir) yeni bir din kitabı yazdırın Musevi kitle önderleri ile İsa'dan sonra onun adına havarilerce yazılan yeni bir dinin ortaya çıkması-

nı fırsat çevirerek ganimet seferleri için papazlara propaganda yaptıran Bizans sarayının yaptıkları bunun açık örnekleridir. İpekyolu ticaretiyle zenginleşerek, yeni bir inanç sistemiyle toplumu kontrol altına alan Arap elitleri de iktidar ve talan için toplumun inançlarını kullandılar.

İpekyolu ticareti işlediği süreçte Dünya'nın en iyi kazandıran ekonomiydi. Emevi ve Abbasi tüccarlarının pamuk, tütün, piriç gibi çok talep gören ürünler için yeni alanlara ve köle işgücüne gereksinimi çok

arttı. Abbasilerde merkezi yönetime borç para verip bunun karşılığında da bölgesel birimlerin yönetimini devralarak, köleleri o alanlarda acımasızca çalıştıran tüccarlar vardı. Bu zengin tüccarlar devlet yönetiminde vezirlerle aynı yetkiye sahiptiler. Burada etkin olan işleyişe dikkatle bakılırsa, yeni coğrafyalara ve halklara yapılan saldırılardaki asıl amaç iddia edildiği gibi dinsel inancı yaymak değil, sermaye sınıfına geniş alanlar ile daha fazla köle kazandırmak olduğu açıkça görülür.